

DISPUTATIO MEDICA
INAVGVRALIS
DE
PARACENTESI
IN HYDROPE

17

1670 2 2

Q V A M
DEO FAVENTE
CONSENSV ET AVCTORITATE AMPLIS-
SIMI MEDICORVM IN INCLVTA ACADE-
MIA IVLIA ORDINIS
PRÆSIDE
VIRO CLARISSIMO

DN. HENRICO MEIBOMIO

MED. DOCTORE AC PROF. PVBL. FA-
CVLTATIS MEDICÆ HODIE DECANO SPE-
CTABILI NEC NON ARCHIATRO
GVELPHICO

DN. PRÆCEPTORE, PROMOTORE AC HO-
SPITE SVO ÆTATEM VENERANDO
PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ATQVE PRIVILE-
GIA DOCTORALIA RITE CONSEQVENDI
PVBLICÆ ET SOLEMNI DISQVISIONI SVBIICIT
IN MAGNO JVLE O

JOHANNES CONRADUS AXT

ARNSTETO-THÜRINGUS
HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS
AD DIEM XXII DECEMB.

HELMESTADI,

Typis JACOBI MÜLLERI, A. MD LXX.

Mans. 57

JOHANNES VOLKARDUS XXI
H. J. STAUB
Typ. JACOBI MEYER, A. G. LEIPZIG

I. N. S. S. T.

DE

PARACENTESI IN HYDROPE.

THES. I.

Vacunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat: quæ ferrum non sanat ea ignis sanat: quæ ignis non sanat, ea incurabilia putare oportet: ait Hippocrates sive alius Autor Aphorismorum sect. iix. Aphor. 8. Tria nempe sunt, quibus Medicus ægrotantibus auxilium potest ferre, Diæta, Pharmacia & Chirurgia. Multi morbi solâ curantur diætâ; multi etiam curantur medicamentis: sed aliquando hæc duo non sufficiunt, & chirurgia in auxilium vocanda est. Illa autem varios modos, variaque instrumenta habet, quorum opera finem suum assequi intendit, qui itidem non unus est. Nam vel partes disjunctæ conjungendæ iterum sunt, vel præter naturam coalitæ disjunctæ, aut quædam à corpore auferenda, aut ex eo extrahenda, uti pluribus apud Chirurgos docetur. Mihi impræsentiarum reliquis missis lubet pluribus considerare illam Medendi rationem, qua Chirurgica manu Hydropticis aqua subducitur. Παράκέντησις nunc operationem

A 2

nem

nam illam vocant, quia per punctiōem hodie fit, secus
ac olim, unde apud Hippocratem non nisi sectionis men-
tio fit. II.

Denotat autem vox illa Græca punctiōem seu com-
punctiōem quandam, usurpaturque non de hac tantum,
sed variis operationibus chirurgicis, in quibus punctio ali-
qua fit. De suffusionis curatione per chirurgiam
hanc vocem usurpat Galenus, & Cælius Aurelia-
nus Tardar. lib. i. cap. 5. *terebratis*, inquit, *oculis*, quod
Græci *ἰσχυρῶς* vocant. Etiam cum phlyctænæ pun-
guntur, operatio hoc nomen habet, & cum pure in tho-
race collecto ad illud educendum is aperitur, apertionem
illam paracentesin Thoracis vocant. Tandem tamen
quodammodo restricta vox videtur ad illam, quæ in hy-
dropicis instituitur evacuandæ aquæ causa, operationem
& quidem in abdomine potissimum.

III.

Græcos etiam aliquando generaliori nomine sine re-
spectu ad modum operandi *κένωσις* vocasse ex Cælio Aure-
liano loco modò citato discimus. Barbari scriptores A-
rabum voce Bezel hanc operationem denotant, ut vide-
re est apud Petrum Aponensem Conciliat. diff. 199.

IV.

Sed statim hic in initio, ne frustra dein in ipsa opera-
tione describenda operam ludamus, quæstio illa deciden-
da est, an Medicus prudens & qui conscientiæ suæ ratio-
nem habeat, possit Paracentesin instituire. Si Auctori-
tatibus agere velimus, non desunt sane, clari etiam viri,
qui nunquam institui volunt, tum ex veteri, tum recenti
ævo. Refert Cælius Aurelianus l. 3. Tard. pass. c. ult. &
Evenorem & Erasistratum, ejusque sectatorem Ptolomæ-
um & Thessalum paracentesin, tanquam incongruam,
reje-

rejecisse, quorum ille sententias & prolixè & egregiè examinat. Nos quoque tum illas tum recentiorum sub incudem revocabimus suo loco, ubi prius cautelæ omnes circa *ἰσχυρῶν* observandæ propositæ fuerint. Illis enim observatis omnino cum fructu ægri institui posse censemus, liquebitque tum, rationes illorum non esse magni momenti, metusque inanes.

V.

Videtur vero quodammodo Natura ipsa nobis hanc viam curandi digitis quasi monstrâsse, dum in quibusdam disrupta alicubi cute sponte sua aqua effluxit, ægrique ab hydrope fuerunt liberati. Quod & casu aliquando observatum est, per vulnus violentiamque externam partem aliquam disruptam ab aquarum mole ægrum liberasse. Qualia quidem exempla à non paucis scriptoribus annotata hinc quoque legi merentur. Umbilico aperto bis factum id vidit expertissimus Guil. Fabric. Hildanus Cent. 1. obs. 47. in quadragenario, qui umbilico rupto & aqua effluente sanitati restitutus est. Et cent. 2. observ. 38. in puella quadam annos sedecim nata, quæ cum aquâ gelidâ copiosè haustâ sitim suam explere tentâisset, rupto umbilico est sanata. Quibus addi debet quod Forestus de quadam foemina hoc modo curata habet lib. 19. obser. 33. *Vidimus nuper ipsi exemplum hic Lovanii*, inquit Thomas Fienus tract. 6. Chirurg. cap. 1. *in quadam muliere, quæ cum maximū ventrem aquis plenum plurimis annis gestâisset, casu cadendo seipsam vulneravit, & aqua tota brevi tempore effluente, convaleuit.* In muliere Monspeliensi felicem quoque eventum per noctem soluto umbilico vidit Andr. Laurentius oper. Anat. l. 1. quæst. 16. Alia ex pluribus scriptoribus exempla collegit Schenckius lib. 3. obs. quæ non describo. Sennertus Prax. l. 3. part. vi. sect. 2. c. 3.

p. 740. de nobili quodam Dano notat, illi effluxum seri ex umbilico per integrum annum durasse & hoc modo ab Hydrope incipiente præservatum fuisse. Neque vero per umbilicum tantum, etsi forte frequentius, ita profluere aqua visa est, sed & alibi facta apertione in abdomine, scroto &c. Observavit Clar. Dn. Præses hoc anno in vicini cujusdam Parochi filia hydropica septennia: quam omnem per foramina duo, altero prope umbilicum, altero in inguine profluxisse, unde manifesto levata & dein feliciter medicamentis idoneis interne adhibitis restituta fuit. Francisc. Rousselus de part. cæsar. sect. 3. c. 3. p. 44. refert de Bajulo hydropico pridem pro desperato relicto, illi magno ictu cultri abdomen à nebulone quodam perforatum fuisse, unde aqua putrida evacuata mali sui remedium invenit.

VI.

Quandoquidem autem jam videmus, aut sponte aut casu aliquo apertione facta, eductaque aqua hydropicos curatos; quid obstat, quo minus per artem quoque talem educationem imitemur? Quamvis enim non semper feliciter res cesserit, & non paucos effluente aqua mortuos legamus, hujus tamen eventus aliæ causæ potuerunt subesse, ut dein pluribus dicemus.

VII.

Et vero jam tum illis exemplis sive inducti, sive confirmati, tum veteres, tum recentiores Medici ad educendam aquam apertionem fecerunt, quamvis non uno et eodem modo. Apud Hippocratem frequens fit ustionis & sectionis in hydropicis ad aquam evacuandam mentio, imprimis lib. de intern. affection. th. 24. 25. 26. 27. Item lib. 2. de morb. §. 69. *scrotum*, inquit, *ubi impletum fuerit, secato*. Laudant Galenus, Ægineta, Albucasis, & ex

& ex Recentioribus longe plurimi, quamvis aliquando plus justo sint meticulosi, & laudent magis, quam in usum trahant operationem hanc.

VIII.

Cum tamen valde Medicos timidiore animent felicitium administrationum exempla, illaque non parvo numero apud Scriptores reperiantur, quædam huc referre non pigrabor. Cælius Aurelianus l. c. *Omnes paracentese curatos, ut ajunt mori, apertissime mentiuntur: nos enim quosdam vidimus evasisse.* Bruhesius apud Garetium conf. de arthrit. p. 118. hac sectione multos deploratos se vidisse restitui scribit. Decem se novisse, quibus ad salutem celebrata, refert Zacutus Lusitanus Med. Princip. histor. l. 2. hist. 117. Johannes Scultetus aperuit abdomen Nobilis Virginis, quæ Ascite, Anasarca & Tympanite laboravit & annum unum & dimidium integerrime vixit, quamvis dein recidivam passa, uti ipse testatur in Armentario Chirurgico p. 152. Tale exemplum Ascitis per Paracentesin in umbilico factam curati etiam habet Riverius in observat. communicat. à Samuele Formio observ. 4. Andreas Laurentius lib. 1. q. 16. oper. Anat. refert, rusticum quendam tali compunctione perfecte sanatum fuisse. Schenckius lib. 3. Observ. Medicin. à Gabelchovero habet quoque historiam de quodam Tornatore hydropico, qui hoc modo semel curatus, singulis dein annis, parum materiæ facta apertione evacuavit.

VIII.

Neque vero est, quod quis sibi periculum ab ipsa operatione metuat, quæ per se nullo modo lethalis est. A sectione abdominis, in quo frequenter aqua colligitur, valde sibi metuunt nonnulli, at frustra. Nullæ enim ibi partes sunt, quibus læsis magna possint oriri incommoda.

Adesti

Adest cutis, adest pinguedo & caro musculosa, quæ facile iterum possunt coalescere. Nec de peritonæo dubitandi ratio est, ceu pridem egregie ostendit Franc. Roussetus de part. cæsar. sect. 3. c. 3. Quin videmus quotidie vulnera abdominis, etiam quæ in ipsam cavitatem penetrant, sanari. Nullum etiam periculum, ne à punctione internæ & reconditæ in abdomine partes lædantur; venter enim aquæ copia est distentus, unde partes illæ à ferro non possunt attingi.

IX.

His ita discussis nova oritur quæstio, an in omnibus hydropicis sit instituenda operatio. Notum autem est Hydropis tres vulgo proponi species: Anasarcan scilicet seu Leucophlegmatiam, Tympaniten & Asciten, quarum differentiæ ab aliis sufficienter traditæ sunt. Cum autem in Anasarca pituitosus & albus humor per universum corpus per carnem & sub cute dispersus sit, unde mollis laxisque tumor est digitiq; prementis vestigium in eo remanet, non video quidem quid in ea paracentesis juvare possit, soletq; medicamentis etiam vulgo curari. In Tympanite, in qua venter ita à flatibus extenditur, ut percussus tympani instar sonum edat, non etiam ad flatus educendos poterit adhiberi: cum tamen in nullo non tympanitico serum quoque mixtum flatibus observetur, nunc majori tamen, nunc minori copia, sitq; sæpe mixtus hydrops locum aliquando ad aquam educendam habere poterit hæc operatio. Imprimis tamen tum adhiberi solet, cum aqua in parte collecta partem distendit, idq; tum alibi, tum in abdomine frequentius fit, quod quia instar utris repletur, affectus ipse Ascites dicitur.

X. Equi-

X.

Equidem cum venter Asciticis tumet, plerumque & aliæ partes à se rotument, pedes imprimis: aliquando tamen, dum venter non tumet, aliæ partes intumuisse observantur, vocanturque hydropes particulares Artuum, Scroti, Gutturis, Capitis &c. de quibus Zvvingerus in Epist. ad Fabr. Hildanum Cent. 2. observ. 56. & Carolus Piso in lib. de colluvie serosa, cum alibi, tum observ. 146. Montan. Conf. 263.

XI.

In Asciticis itidem collectio aquæ in abdomine non uno modo sese habet. Aliquando Umbilicus extenditur & tanquam sacculus prominet, ibique aqua potissimum hæret. Aliquando ex Abdomine in scrotum viam sibi facit aqua & illud potissimum in maximum tumorem elevat. Plerumque inter Peritonæum & intestina in ipsa abdominis cavitate colligitur ille humor, totumque abdomen distendit æqualiter. Est tamen observatum, etiam aquam inter peritonæum & Abdominis musculos vel in duplicatura peritonæi fuisse contentam. Prius jam tum Arabibus Medicis notatum, aliisque post eos, duce experientia. Posterioris valde notabile exemplum habet Job van Meckeren in observ. Medico-Chirurgicis Belgice editis cap. 49. ubi quidem id quod res erat, solus suspicatus fuerat doctissimus Walæus, sectio autem post mortem foeminae facta confirmavit.

XII.

Illud quoque egregie observatum est, aliquando aquam alicubi in corpore hærentem, non libere fluxisse, sed vesiculis inclusam fuisse, in ipso etiam abdomine: de quo hydrope vesiculari, ut ita dicam, veterum recentiorumque observationes extant, magnam partem Schenckio jam tum collectæ, quibus adde eam, quæ est

B

inter

inter Riverio communicatas ultima. Et in animalibus quidem, porcis imprimis, facile est experimentum capere, ubi ad omentum, in omento, ad mesenterium, ad hepaticam innumeræ sæpe vesiculæ observantur. In illa quam superiori mense instituit Clarissimus Dn. Præses corporis muliebris sectione vidimus prope uterum vesperilionum alis adhærentes vesiculas duas, utrinque unam, limpidissimo sero plenas. Verum hæc vesiculæ etiam non semper in cavitate abdominis continentur, nam de quodam viro scribit Solenander sect. 5. Consil. 15. Naturam fecisse foramen in latere sinistro sub splene, intra peritonæum & musculos ventris, ex quo plures quam ducentæ vesiculæ aquâ putridâ plenæ fuerunt extractæ.

XIII.

Aliquando non in abdominis cavitate tantum, sed etiam in ventriculo & intestinis materia illa aquosa continetur, uti observatum est corpore dissecto, à Johanne Costero Affect. human. corp. theor. & prax. tab. LXIII. Quamvis non videatur commode ibi diu detineri posse materia, sed mox excerni debere, unde non per alvum tantum feliciter excernitur aqua, sed per vomitum quoque, notante Marc. Donato hist. Med. mirab. l. 4. c. 21.

XIV.

In tanta autem varietate hydropis non idem à Paracentesi levamen expectari posse, facile patet, priusque diligenter Medico considerandum esse, cujus naturæ sit hydrops. Scarificationes sectionesque ad educendam aquam caute adhibitas, dudum probavit experientia. Alex. Benedictus l. 15. c. 4. de cur. morb. scribit se in Græcia felici experimento vidisse, novacula concisam undique circum apteque residasse humorem. De scroti sectione jam ab Hippocratis ævo res notissima, diceturque mox pleni-

plenius. In aliis particularibus hydropibus idem usu venit. Ioh. Bapt. Montanus consil. 263. *Vidi, inquit, puellam hydropicam in gutture tantum, ut tumor longissime dependeret, quam curavi per incisionem.* De Hydrocephali curatione per chirurgiam suis in locis videri possunt Practici.

XV.

In vesiculari hydrope sectio prodesse etiam potest, ut exempla docent, requiritur vero tum foramen tam magnum, ut exire ipsæ vesiculæ possint. Ubi inter peritonæum & musculos abdominis aqua collecta est, aut in peritonæi duplicatura hæret, itidem apertio locum habet, quam in exemplo supra memorato urgebat Cl. Walæus.

XVI.

Verum nos jam illis relictis videbimus, quomodo aqua in abdominis cavitate contenta ibique fluctuans evacuari possit chirurgica ope. Quod in Ascite contingit, quæ & frequentissima est, & ob symptomatum vehementiam curationem etiam extraordinariam desiderat.

XVII.

Ubi jam quæritur, quo in loco abdominis instituenda, cum illius latitudo notabilis sit. Imo videtur per inferiores partes corporis apertas abdomen quoque posse exhauriri, ut per pedes, per scrotum. Non est quidem manifesta via, qua ex cavitate abdominis ad pedes aqua feratur, sed fieri res ipsa docet. Ex illa tamen in scrotum per processus peritonæi via est, facile aquæ patens, si non alia etiam occultior. Et ita aliquando per scrotum sponte citra artis operam ex abdomine evacuatur aqua, ut notarunt Fabric. Hildanus l. 1. observ. 48. Zacutus Lusitanus Prax. Admir. l. 2. obs. 52. Et in Jurium Doctore l. 3. obs. p. 610. vidit Platerus, qui hæc verba subjungit: *Quod*

& Paracentesin in scroto, ubi tutius fieret, plurimum profuturum in illis, qui curari possunt, nobis ostendit. Sæpiusque se hoc remedium expertum scribit Alex. Massaria Pr. 1. 3. c. 16. præcipue in quodam Mercatore Vicentiæ, cui tumescente insigniter scroto, illoque perforato aqua tribus diebus ducta est pondo librarum 45. ex quo & totus venter detumuit & æger pristinam sanitatem recuperavit. Suam quoque hinc experientiam allegat Nobilissimus Rolfinceius in Epit. Meth. cogn. & cur. morb. part. 1. 3. c. 9.

XIIX.

In ipso abdomine multi commodiorem nullum locum censent ipso umbilico, alii parva ab eo distantia perforationem instituunt. Utriusque quidem loci jam tum meminit Celsus l. 7. c. 15. Dictum autem supra est, Naturam ipsam monstrare quodammodo, apertionem esse faciendam in umbilico, dum non tantum frequenter umbilicum in amplam & pellucidam vesiculam distendit, sed etiam dirumpit & per eum aquam emittit. Quibus exemplis addi potest obs. 47. cent. 1. apud Fabric. Hildanum. Naturam igitur monstrantem secuti Medici celeberrimi vesiculam illam aperiunt, aquamque emittunt, ut videre est in observationibus Plateri l. 3. p. 611. 612. Duo celebres Anatomici & Chirurghi Galli Andreas Laurentius l. 1. quæst. 26. & Barthol. Cabrolus observ. 25. pro apertione umbilici acriter pugnant, pluribus argumentis: ne de Sanctorio, Sennerto, aliisque nunc dicam.

XIX.

Quemadmodum autem prudenter hic Autores attendunt vias à natura quodammodo monstratas, ita omnino concedo, posse aliquando scrotum, ubi materia
co

eo decumbit, magno fructu aperiri, imo debere etiam. Sic de umbilico quoque se res habet, qui omnino perforandus, ubi ita laxatus est tumetque, ut ab exteriori parte ad internam cavitationem & aquam ipsam tenuissima tantum cutis intercedat; quam vel ipso tactu digitique compressione ac tenuitate deprehendere licet. Citra autem hunc tumorem non suaserim, ut in umbilico fiat apertio, quod & facit Samuel Formius Chirurgus Monspeliensis in obs. communic. Riverio obs. 4. ubi & umbilici prominentiam arte procurari posse scribit, ad motis frequenter umbilico cucurbitulis siccis cum multa flamma, tum etiam fomentis emollientibus & attrahentibus, quæ intra octiduum plus minus usurpata prominentiam faciunt, in qua apertio administrari potest: cujus sententiæ etiam est Santorius Comm. in 1. Fen. Avicenn. tr. 4. c. 1. t. 12. quæst. 71 & instrumenta in hanc rem proponit. Dubito autem an necesse sit, & arbitror potius cum Aquapendente l. de Chirurg. Oper. p. 254. ubi laxitas umbilici non apparet, non esse perforandum, ne forte ejus rugositas magis explicetur, dilateturq; quam par sit. Alias rationes, ut & ad contraria argumenta responsiones vide apud Fienum l. c. c. 3.

XX.

Videamus igitur porro, ubi penes Medicum determinatio est, nec scrotum in immensum tumet, umbilicus autem retractus est, quis in abdomine locus eligi debeat. Celsus l. c. scribit: *sub umbilico, fere quatuor interpositis digitis à sinistra parte*, ita nempe, ut foramen quatuor digitis infra umbilicum sit, & quatuor ab umbilico versus latus distet, id quod in hodierna quoque praxi observatur. Quamvis non omnes inter se conveniant, cur ita fiat, & cur tutius hoc in loco quam in alio. Vide A.

B 3

qua

quapendentem l. c. p. 254. qui in rectis musculis ad evitanda vasa institui non vult, nec metuit, ne coalitus in parte non carnosâ impediatur, cum vulnus leve sit, videamusque venam quoque, quæ nervosa membranosaque est, coalescere. Effluere autem sectione hoc loco factâ aqua commode potest. In latere eligendo curiosi nonnulli, an ab hepate, an à liene ortum habeat hydrops, attendunt, quod tamen ad educationem aquæ nil facere videtur.

XXI.

Considerato loco, quæritur jam, quo tempore morbi sit instituenda sectio. Quatuor esse tempora morborum notum est: Principium scilicet, Augmentum, Statum & Declinationem. Nonnulli hanc operationem in statu tantum morbi, & quando jam omnia desperata esse incipiunt, instituunt, & tanto serius vulgo adhibetur, quanto magis reformidatur. In quo forte non levis error committitur. Equidem ego non in principio statim ad eam devenire velim, cum horridiusculum sit remedium nec periculo careat, extremis autem morbis extrema demum remedia conveniant. Interim si diu nimis expectes, infructuosum dein erit remedium. Nam aqua illa, quæ in abdomine est collecta, quo diutius ibi continetur, eo corrumpitur & ipsa magis & corrumpit partes, corruptis autem illis non potest non sequi mors, etiamsi aqua ex abdomine sit educta. Ostendit enim sectio demortuorum, quanta in visceribus labes, ubi inveteratus hydrops, ad quam non parum forte confert aqua ibi restagnans. Deinde ægri ex longitudine morbi valde debilitantur, pereuntque vires, ad quas in omni operatione respectum habere Medicus debet. Non desunt quidem exempla inveterati etiam hydropsis aqua educta

ducta curati, quæ tamen paucissima sunt, quamvis nos
audaciores paullulum, volente præsertim ægro, faciant.
Potest etiam in desperatis aliquando solatii causa sectio
locum habere, ut tranquillius moriantur, quale exem-
plum habet Posthius apud Schenkium p. 499. foemina,
quæ sexto à sectione die instar lucernæ, oleo deficiente,
est extincta. Et Nicolaus Magnus clarissimus Vir apud
Maur. Cordæum comm. 5. ad lib. 1. Hipp. de morb. mul.
quamvis migrandum è vivis sibi præsentiret, tamen per-
fodi se ad umbilicum exoptavit, ne execrari & male pre-
cari cogereetur ferè sibi ipsi, per angustias scilicet & acer-
bitatem doloris sævissimi. Verum ut ad hanc prudens
Medicus non temere accedet, ita si adigatur quasi, pro-
gnostico sese muniet. Quod, ubi de vulneribus agit
Celsus, elegantissime scripsit l. 5. c. 26. Id quoque hîc di-
ctum nobis putabimus: *Est prudentis hominis primo eum
qui servari non potest, non attingere, nec subire speciem
ejus, ut occisi, quem fors ipsius interemit. Deinde, ubi gra-
vis metus sine certa tamen desperatione est, indicare necessa-
riis periclitantis, in difficili spem esse, ne si victa ars malo
fuerit, vel ignorasse vel fefellisse videatur.* De illa vero
feliciorum nobis eventum promittere possumus, quæ au-
gescente morbo instituitur, viribus ægri adhuc salvis, nec
visceribus, abdominis imprimis, corruptis. Hoc etiam
suadet Hippocrates sect. 7. lib. 6. Epidem. §. 62. ὑδατώδεας
θᾶσσον τὰ μὲν, φθίνοντας ἀυτὴν ἰατρῶν, i. e. *hydropicos statim
secare oportet, empyicos statim urere.* Illi etiam viscera
sana adhuc habent, & per hanc sectionem feliciter curari
possunt, qui subito in hydropem inciderunt, quod con-
tingere per febres non infrequenter solet, ubi nimium
potum valde sitientes ingurgitant. Loquor autem de
febris acutis: alia enim res est de hydrope, qui febres
diuturnas excipit. XXII. Iam

XXII.

Jam instrumenta quoque ad hanc operationem idonea considerata sunt. Veteres scalpello utebantur & cannula. Et scalpello dissecabant cutem, musculos & peritonæum: Dein facto foramini immittebant cannulam aliquam ter- sam, alatum, à lateribus perforatam, ut intrare posset in cannulam aqua & per eam exire, re- linquebantq; in vulnere illā cannulam. Ante se- ctionem quidem cutem adurebant cauterio a- ctuali, ut Celsus l. 7. c. 15. notat, alii potentia- li, quod probat Fienus l. c. c. 4. De toto au- tem negotio & quale scalpellum adhibendum optime Aquapendens, qui videri potest. Ne- que enim nobis illa placent, sed potius cannu- la perforata circa extremitatem acuminatam Acuspidem habens, & ad latera foramina, in Bel- gio hodie usitata, cujus figuram integra ma- gnitudine hic apponimus.

AAA Cannula est, ad acumen vsque perfora- ta, in qua

B est foramen superius, in quod

C stylus exactè cannulæ capacitati respo- dens, immittitur.

D sunt foramina lateralia, per quæ liquor in cannulam intrat.

XXIII.

Galenus lib. 14. meth. med. c. 13. docet a- quam per chirurgiam educi & in hydrocele & in hydrope ascite, *in hydrocele quidem, inquit, im- misso siphone, in hydropibus vero adhibita pun- ctione, quam paracentesin vocant, quem locum reci-*

citans Zacutus Lusitanus Prax. histor. l. 3. c. 15. p. 724. ita
pergit. *Sicut in ramice aqua seu hernia aquosa siphone ab
scroto educitur aqua, sic etiam ab hydropicorum ventre
eodem instrumento facile exhauritur. Est autem siphon a-
cus argentea oblonga palmi magnitudine, intus cava, in
cuspidem perforata, qua, sensim in ventrem immissa aquam
emungit, quo extracto, nec foraminis vestigium postea in
cute apparet, nam concidentibus parietibus foraminis cutis
sponte sua occluditur.* Qui primus hoc instrumentum
videtur habuisse cognitum & descripsisse, an autem in-
ventor fuerit, non dixerim. Nam Paulus Barbette in
Chirurg. Belgice edita l. 1. c. 15. primo allatum hoc in-
strumentum à Jacobo Blockio ex Italia scribit. Et fortè
is accepit Patavii à Sanctorio de Sanctoriis, quem tali
instrumento usum in MSto quodam libro legit Claris-
simus Dn. Præses. Quicquid autem sit de Inventore,
Zacutus non meminit foraminum ad latera, quæ tamen
necessaria videntur. Barbettus, cum paullo incommo-
dior videretur perforatio, quam necesse est hoc instru-
mento fieri, cuspidem instrumenti non rotundam facit,
sed utrinque ad latera acutam, instar Lancettæ dictæ,
ut citius pertundat. Job van Meckeren tamen in obs.
c. 47. qui post Barbettum accuratè hoc instrumentum
descripsit, priorem formam illi relinquit. Et Barbettus
quidem materiam sumit chalybem, alii argentum sed du-
rum & renitens, ne super tensum abdomen inter operan-
dum curvetur. Apud Scultetum Armament. Chirurg.
tab. XII. f. 17. depingitur etiam instrumentum ex cannu-
la alata & acutricuspide constans ad hydropicorum um-
bilicum & in hernia aquosa scrotum perforandum, quod
tamen à nostro multum differt. Vid. Eund. tab.
XXXIX. p. 157.

XXIV.

Modus operandi cum hoc instrumento est, ut sensim eo perforetur abdomen parte, qua dictum est supra. Ubi jam penetratum est usque in cavum, quod peritum in talibus artificem non temere latere potest, aqua insinuans se in foramina, quæ sunt in utroque cuspidis latere canalem intrat & prompte effluit. Possumus aquæ nimium effluxum inhibere stylo in cannulam immisso, eoque extracto iterum fluere sinere, deintamen extrahitur cannula. Et si quando libet iterare operationem, aut in prius factum foramen immittitur instrumentum, aut aliud fit, loco alio, qui tum commodior visus fuerit.

XXV.

Foramen sua sponte sæpe clauditur, ut supra ex Zacuto audivimus, aut claudi facile potest linteis siccis conceptis & emplastro diapalma superimpositis. Parvum enim admodum est, scribitque I c. Barbettus Chirurgum Blockium hoc instrumento tam subtiliter seroto perforato aquam eduxisse, ut nullum vestigium apparuerit.

XXVI.

Patet autem jam facile ex his instrumenti huius bonitas, & quam multa hoc operandi modo possint præcaveri, quæ alias periculum minantur. Tria pericula in Paracentesi esse rectè scribit Fienus c. 2. primum ne post sectionem sequatur gangræna: secundum in exitu aquæ: tertium in molestia aquæ retinendæ. At vero si nostro modo opereris, à primo & secundo nullum plane periculum est, neque enim ad tam parvum vulnus sequitur gangræna, aquæ autem fluxum ita moderari hoc instrumento licet, ut ne guttula quidem invitis nobis excidat.

XXVII.

XXVII.

Non est enim simul & semel omnis aqua educenda, sed per intervalla; non horarum tantum, sed dierum quoque, habita imprimis virium ratione. Interim æger corroborante ex Conserv. Rosar. Absinth. Diarrhod. Abb. Aqu. Cinnam. &c. refocillandus est, omniaque adhibenda, quæ ratione causarum habita viscerum vitiis medentur, & passim apud Præcticos in curatione hydropis annotantur.

XXVIII.

De emissionem aquæ per intervalla in omnium ore est. Hippocratis Aph. 27. sect. 6. *Quicumque Empyici aut Hydropici uruntur aut secantur, si pus aut aqua universim effluxerint, omnino moriuntur.* Cujus eventus Interpretes varias afferunt rationes, non omnes æque probabiles, experientia interim veritatem Aphorismi comprobante. Non potest quidem negari, aliquando eos, quibus simul aut paucissimis intervallis effluxit omnis aqua, nihilominus supervixisse & restitutos esse. Ita retulit Clarissimus Dn. Præses celeberrimum Chirur- gum P. Marchettum secuisse hydropicum, eique parva copia eduxisse aquam, foramine bene obturato, quo abeunte referat æger foramen, varieque se inclinando aquam omnem emittit, gloriatus postero die de compendio curationis, adspirante felici successu. Quo pertinet Obs. 15. Cabrolii. Cælius quoque Aurelianus l. 5. tard. c. 1. *si vires patiantur, semel atque eodem tempore omnem auferendam* scribit. De Nursinis Operatoribus testatur Aquapendens p. 256. eos audaces nimis universam aquam aut paullo minus prima vice evacuare. Interim, cum paulatina illa eductio non noceat, in vitæ autem discrimen manifestum præcipitare possit altera,

tutiores utique vias eligere debemus. Neque enim placet Asclepiadis illud consilium apud Cælium l. i. c. 14. Si forte nimia ægris fuerit facta humoris detractio, ut iterum calida aqua repleatur.

XXIX.

Sed qua quantitate & quibus intervallis aqua sit evacuanda, porro quæritur. Practici communiter statuunt mane & vesperi esse evacuandam, & primo quidem non ultra duas libras, postridie paulo plus, & sic deinceps. Thomas Fienus tamen hunc modum rejicit, & dicit primo in magna copia esse educendam & quidem ad medietatem usque vel tertiam partem, donec venter notabiliter detumuerit, postridie iterum quantitatem octo librarum & deinceps minus ac minus ac paullatim educendam. Verum aquæ emittendæ quantitatem nos neque diebus neque vicibus metiri possumus, sed pro cuiusque virium ratione humor educendus est.

XXX.

Interim imprimis opera danda est, ut aqua omnis educatur, quod & compressione subjectarum partium & congrue ægotante collocato competenti schemate fieri potest. Aliquando quidem impossibile id est, cum non eodem modo se habeat humor. Barbettus in Praxi l. 4. c. 5. refert se secto hydropico vidisse in cavo abdominis primo lympham tenuem & fluidam, deinde gelatinam, tertio concretam, tandem duram & steatomaticam. Jam posteriores illæ non possunt educi, & hinc sæpe recidivæ fiunt.

XXXI.

Poteramus hic desinere, sed, uti supra promissimus, adhuc rationes, quibus commoti nonnulli *ωραπαξία* plane damnant, nec unquam instituendam censent.

fent, examinabimus. Dicunt primo esse eam contra
methodum medendi, in omni enim curatione morbo-
rum respiciendum esse ad causas, ut tollamus, quæ nisi
tollantur, morbum non curari. Verum etiam si conce-
datur per hanc apertionem causam ipsam non tolli, ta-
men adhiberi poterit, ne aqua in abdomine restitans
gravia mala inducat: ideoque etsi ipsa sanationem non
procuret, viam tamen ad eam sternit. Et sæpe non
plus præstant illi, qui Medicamentis hydragogis aquam
hydropicorum evacuant: & vero utique ex medendi
methodo etiam indicatur ablatio aquæ illius, quæ jam
genita est & in cavitate corporis contenta molestiam fa-
cit, ad quam toliendam nil facit, si maximè, ne nova
generetur, diligentissimè cures.

XXXII.

Deinde dicunt frustra hanc operationem institui,
quod aqua licet subducta nova mox generetur, venter-
que iterum impleatur. Et sunt Recidivæ graviores ple-
rumque, & in hydrope ex Hipp. in Coacis sententia de-
speratæ. At vero tum in hydrope etiam nec purgan-
dum, nec aqua per urinam educenda foret, cum aqua li-
cet subducta frequentissimæ sint recidivæ. Fassi jam tum
ipsi supra sumus, sæpe aliquid relinqui in abdomine,
quod recidivam faciat, quod educi non potest, nec in
omnibus hydropicis illa operatio locum habet, debent
que tum alia remedia adhiberi, quæ materiam præpa-
rent, vel alio quovis modo recidivam impediant. Neq;
vero recidivantes hydropici omnes pereunt, fuitque
nonnullis aqua biseducta, qui supervixerunt. Gabel-
choverus apud Schenckium p. 498. exemplum cujus-
dam habet, cui semel per paracentesin educta aqua, dein
nova quidem semper confluit saburra quotannis, sed

longe minori copia, quæ eodem modo educta. Suedentum nonnulli, ut foramen linquatur apertum, quomodo foniculum in scroto reliquit Zacutus Pr. Admir. l. 2. obs. 52. Et multum potest hic bona diæta, sicut per malam redire facillime potest, ut docent exempla annotata à Posthio & Andr. Laurentio apud Schenckium.

XXXIII,

Id vero magis urgetur adhuc à nonnullis, quod hanc operationem administratam mors exceperit, ita ut cum aqua simul educta fuerit anima. Id quod negari non potest, habetque exempla plurima Schenckius, Sennertus l. 3. p. 6. sect. 2. c. 3. Panarolus Pentec. 2. obs. 17. Guarinonius conf. 474. Verum tamen non omnes mori supra manifestum feci, exemplis felicibus adductis. Moriuntur autem multi non à sectione, sed corruptis visceribus, aut quia jam tum debiles nimis, ut ipse Panarolus cogitur fateri. Dum enim soli fere desperati huic sectioni se subjiciunt, plurimos sectos mori necesse est. Non tamen idcirco operatio ipsa damnanda.

XXXIV.

Reliqua quæ afferunt argumenta non tangunt nisi quædam circa operandi modum, & symptomata aliquando subsequencia. Facile autem esset ostendere, si quis instrumentum à nobis propositum illamque operationem sequatur, aut nihil aut parum admodum esse periculi.

XXXV.

Caute tamen omnino etiam cum hoc instrumento
pro-

procedendum est, & imprimis diligenter cavendum, ne
interanea lædantur, quod quidem propter aquæ inter-
positæ copiam tam facile non contingit, fieri tamen
potest. In scroto perforando facile testiculus læditur
nisi diligenter attendas, & ab illa læsione spuriam car-
nem natam existimat Meckeren obs. c. 48. Verum ego
nunc desino, dissertationemque hanc claudio verbis Cæ-
lii Aureliani sæpius citati l. 2. tard. pass. c. 13. *Est impro-
prium, uti ea, que in-congrue adhibita nocere
demonstrentur, etiam cum necessaria fuerint
visa, prohibenda existimen-
tur.*

F I N I S

procedendum est. & in primis diligenter cavendum, ne
interius labantur, quod quidem per se non inter-
pote cognoscitur, sed non continetur, sed tam-
potest. In toto periculis facillime latetur
nisi diligenter attendas, & ab illa ratione spem car-
nem hanc ex hinc Melkian obt. cas. Verum ego
nunc de hoc tractatione, in clauda verba
in hanc ratione quae cum h. tractat. c. 11. ff. impu-
pium, ut ea, que in casibus adhibita nocere
demonstratur, cum necessariis
vita, praesentibus existimant.

FINIS

ULB Halle
003 358 771

3

Sb.

1017

Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

MEDICA
ALIS

1670 2 2
17
ENTESI

ROPE

M
ENTE
RITATE AMPLIS-
NCLVTA AC ADE.
ORDINIS
DE
ISSIMO

MEIBOMIO

PROF. PVBL. FA-
DIE DECANO SPE.
ARCHIATRO

CO
OMOTORE AC HO.
VENERANDO
NTIA

ONORES ATQVE PRIVILE-
E CONSEQVENDI
QVISIONI SVBICIT
JULE O

NRADUS AXT

ÜRINGUS
MERIDIANIS
I DECEMB.

A DI,
A. CID IDC LXX.